

۲۱ فبروری ۲۰۲۴

به نمایندگان محترم کشورهای عضو سازمان ملل متحد

نامه‌ی مشترک قضات و کارشناسان ضد آپارتاید آفریقای جنوبی در رابطه با جرم‌انگاری آپارتاید جنسیتی در پیش‌نویس کنوانسیون جرایم علیه بشریت

بزرگان و نمایندگان محترم کشورها:

ما گروهی از حقوق‌دانان، وکلا و قضات آفریقای جنوبی هستیم که در مبارزه برای پایان دادن به آپارتاید نژادی در کشورمان شرکت داشتیم و همچنان در تأسیس یک دموکراسی غیرنژادی مبتنی بر قانون اساسی پس از ۱۹۹۴ سهم داشته‌ایم.

اکنون ما این نامه را به آدرس شما می‌نویسیم، آرزو داریم تا در تدوین و جرم‌انگاری آپارتاید جنسیتی در پیش‌نویس کنوانسیون جرایم علیه بشریت که در حال حاضر در کمیته‌ی ششم مجمع عمومی سازمان ملل متحد تحت بررسی است توجه جدی نمایید.

این واقعیت که رژیم طالبان در حال ارتکاب آپارتاید جنسیتی در افغانستان است، در سال‌های اخیر توسط جامعه‌ی بین‌المللی، از جمله حقوق‌دانان و مدافعان حقوق بشر، کشورهای مختلف، آنتونیو گوترش دبیرکل سازمان ملل، فولکر تورک کمیساری عالی حقوق بشر سازمان ملل، ریچارد بنت گزارشگر ویژه‌ی سازمان ملل در مورد وضعیت حقوق بشر در افغانستان، و گروه کاری سازمان ملل در زمینه‌ی تبعیض علیه زنان و دختران، به‌گونه‌ای فزاینده شناسایی و به رسمیت شناخته شده است.

در چند دهه‌ی پسین، ما شاهد پیشرفت‌های قابل توجه جهانی در پرداختن به خشونت‌های مبتنی بر جنسیت و برابری جنسیتی تحت قوانین بین‌المللی بوده‌ایم و معتقدیم که تدوین و جرم‌انگاری آپارتاید جنسیتی یک عنصر اساسی برای استمرار آن پیشرفت‌ها است. این اقدام می‌تواند تسلی و دلجویی قابل‌توجهی برای بسیاری از قربانیان و بازماندگانی فراهم کند که در غیر این صورت به جبران کافی از سوی جامعه بین‌المللی و دولت‌ها دست نمی‌یافتند. همچنان می‌تواند منجر به واکنش بین‌المللی مؤثرتر و هماهنگ‌تر در مواجهه با سرکوب‌های مبتنی بر جنسیت شود.

همان‌طور که اشاره شده است، جرم آپارتاید جنسیتی از نظر هدف، زمینه‌ی محرک و پیامد، منحصر به فرد، مخرب و ویران‌گر است. این همان چیزی است که حقوق‌دان پاتریشیا ویلیامز آن را به عنوان قتل روح توصیف می‌کند: «یک سیستم نهادینه‌شده‌ی انسانیت‌زدایی و حذف، یک رژیم سرکوب و سلطه‌ی سیستماتیک که در آن قربانیان از ظلم و ستم بی‌پایان رنج می‌برند.»

گزارش حقوقی اکتبر ۲۰۲۳ که توسط شورای آتلانتیک و مرکز عدالت جهانی نشر شده عناصر متمایز این جرم را بیان می‌کند. نیاز اساسی به شناخت آن به‌ویژه اثرات ویرانگر این نوع مدل حکومتی مبتنی بر سرکوب و ستم جنسیتی، توسط کریمه بنون در مقاله جامع او در مجله بررسی حقوق بشر کلمبیا در سال ۲۰۲۲ به بهترین شکل مورد بحث قرار گرفته است. سرکوب ساختارمند و نهادینه‌شده‌ی زنان و دختران در افغانستان توسط طالبان یک نمونه‌ی بارز از این مسئله است. همان‌طور که دولت مالتا در نظرات کتبی سال ۲۰۲۳ خود برای پیش‌نویس کنوانسیون جرایم علیه بشریت به درستی اشاره کرده است: «تدوین و جرم‌انگاری آپارتاید جنسیتی به قربانیان و بازماندگان - حال و آینده - این امکان را می‌دهد تا مرتکبین را برای کلیت جرایم ناشی از سرکوب سیستماتیک که جرایم پیگرد جنسیتی (آزار و اذیت مبتنی بر جنسیت) به تنهایی نمیتواند آنها را دربرگیرد، پاسخگو بسازند». ما این دیدگاه را تأیید می‌کنیم.

از زمانی که دبیرکل سازمان ملل متحد به جامعه بین‌المللی هشدار داد که در افغانستان، «حملات بی سابقه و سیستماتیک به حقوق زنان و دختران و نادیده گرفتن تعهدات بین‌المللی در حال ایجاد آپارتاید جنسیتی هستند»، چندین کارشناس سازمان ملل، کشورهای عضو، و مدافعان حقوق زنان افغانستان نسبت به وضعیت وخیم زنان و دختران در افغانستان هشدار داده‌اند. در سپتامبر ۲۰۲۳، سیما بھوت مدیر اجرایی زنان سازمان ملل، به طور مشخص کشورهای عضو را فراخواند تا از یک فرآیند بین‌دولتی برای جرم‌انگاری صریح آپارتاید جنسیتی در قوانین بین‌المللی حمایت کنند. او اصرار داشت که «ابزارهایی که جامعه بین‌المللی در اختیار دارد برای پاسخدهی به سرکوب‌های ساختارمند و گسترده مبتنی بر جنسیت تحت حمایت دولتی ایجاد نشده‌اند. این حمله سیستماتیک و برنامه‌ریزی شده به حقوق زنان، یک عنصر بنیادی دیدگاه طالبان از دولت و جامعه است و باید در قوانین جهانی ما نام‌گذاری، تعریف و منع شود تا بتوانیم به‌درستی به آن پاسخ دهیم». ما با ارزیابی خانم بھوت موافقم و درخواست او برای تدوین و جرم‌انگاری را تکرار می‌کنیم.

جامعه بین‌المللی به‌گونه‌ای فراگیر به جرم آپارتاید نژادی واکنش نشان داد، دولت آپارتاید آفریقای جنوبی را وادار به پاسخگویی ساخت، و الزام به انجام تعهد برای ریشه‌کن کردن سرکوب نهادینه‌شده و سلطه سیستماتیک بر سیاهپوستان آفریقای جنوبی را برای کشورهای عضو سازمان ملل متحد ایجاد کرد. گسترش تعریف جرم آپارتاید برای شامل کردن جنسیت، به یک رویکرد جهانی ساختارمند منجر می‌شود که بر سیستم‌های نهادینه‌شده سلطه و سرکوب زنان، دختران و دیگران پاسخگو باشد. همان‌طور که حقوق بین‌الملل آپارتاید نژادی و تعقیب نژادی را جرم می‌داند، باید همین رویکرد را برای آپارتاید جنسیتی و پیگرد جنسیتی نیز به کار بگیرد.

ما قاطعانه از کارزار مدنی «به آپارتاید جنسیتی پایان دهید» که سال گذشته در روز جهانی زن (مارچ ۲۰۲۳) توسط حقوق‌دانان و مدافعان برجسته حقوق زنان دو کشور افغانستان و ایران آغاز شد، حمایت می‌کنیم و از کشورها می‌خواهیم تا تعریف قانونی آپارتاید در قوانین بین‌المللی و ملی را طوری گسترش دهند تا جنسیت را نیز شامل شود. ما همچنین از نامه و گزارشی که توسط شورای اتلانتیک و مرکز عدالت جهانی در اکتبر ۲۰۲۳ نشر شد و به طور خاص در پی تدوین و جرم‌انگاری آپارتاید جنسیتی به‌عنوان جنایت علیه بشریت در پیش‌نویس کنوانسیون جرایم علیه بشریت است، حمایت می‌کنیم. از این رو، امیدواریم که معاهده احتمالی شامل تعریف زیر باشد (تعدیل ماده ۲(۲)(ه) پیش‌نویس مواد کنونی): «جرم آپارتاید به معنای اعمال غیرانسانی با ماهیت و ویژگی مشابه با آنچه در بند ۱ آمده، که در چارچوب یک رژیم نهادینه‌شده سرکوب و سلطه سیستماتیک توسط یک گروه نژادی بر هر گروه نژادی دیگر یا گروه‌های نژادی، یا توسط یک گروه جنسیتی بر گروه یا گروه‌های جنسیتی دیگر، و با قصد حفظ آن رژیم انجام می‌شود».

همان‌طور که مخالفان بین‌المللی آپارتاید نژادی نقش قابل‌توجهی در حمایت از مدافعان ضد آپارتاید آفریقای جنوبی ایفا کردند، دولت‌های شما می‌توانند در پیشبرد عدالت جنسیتی و حقوق بشر زنان، و حمایت از مدافعان حقوق بشر زنان در خط مقدم سهم قابل توجهی داشته باشند که در مقابله با آپارتاید جنسیتی با خطرات زیادی مواجه هستند. یک راهکار سریع برای انجام این کار، پیشنهاد و حمایت از گنجاندن تعریف آپارتاید جنسیتی، از جمله از طریق بیانیه‌های حمایتی در نشست اپریل ۲۰۲۴ کمیته ششم است، که در آن پیش‌نویس کنوانسیون جرایم علیه بشریت بیشتر مورد بحث قرار خواهد گرفت.

از توجه شما متشکریم.

با احترام

(به ترتیب حروف الفبا)

کتی آلبرتن، رییس شورای تحقیقات ملی آفریقای جنوبی در حوزه‌ی برابری، قانون و عدالت اجتماعی، دانشگاه ویتواترزند
وحیده آمین، استاد حقوق، دانشگاه کیپ تاون

پنه‌لوپه اندروز، استاد حقوق جان مارشال هارلن دوم و مدیر پروژه‌ی عدالت نژادی، دانشکده‌ی حقوق نیویورک؛ رئیس سابق دانشکده‌ی حقوق آلبانی؛ رئیس سابق، دانشگاه کیپ تاون

فیروز کچالیا، استاد حقوق، دانشگاه ویتواترزند، عضو سابق مجلس قانون‌گذاری استان گائوتنگ

قاضی ادوین کامرون، قاضی سابق دادگاه قانون اساسی آفریقای جنوبی

قاضی دنیس دیویس، رئیس سابق دادگاه تجدید نظر؛ قاضی سابق دادگاه عالی، بخش غربی؛ استاد بازنشسته، دانشگاه کیپ تاون

جکی دوگارد، استاد ارشد، مؤسسه‌ی مطالعات حقوق بشر، دانشگاه کلمبیا؛ استاد مهمان حقوق، دانشگاه ویتواترزند

آندریا دورباچ، استاد افتخاری دانشکده‌ی حقوق و عدالت، دانشگاه نیو ساوت ولز؛ مدیر سابق مرکز حقوق بشر استرالیا؛ معاون سابق کمیسر تبعیض جنسیتی، کمیسیون حقوق بشر استرالیا

لیزل گرنتولتز، وکیل دادگاه عالی آفریقای جنوبی؛ مدیر اجرایی سابق مرکز حمایت حقوقی تشورانانگ؛ مدیر سابق بخش حقوق زنان دیده‌بان حقوق بشر

بث گلدبلت، استاد، دانشکده‌ی حقوق، دانشگاه فناوری سیدنی؛ استاد مهمان، دانشکده‌ی حقوق، دانشگاه ویتواترزند

قاضی ریچارد گلدستون، قاضی سابق دادگاه قانون اساسی آفریقای جنوبی؛ دادستان کل سابق دادگاه کیفری بین‌المللی برای یوگسلاوی

قاضی سیسی کامپه‌په، قاضی سابق دادگاه قانون اساسی آفریقای جنوبی

هاینز کلوگ، استاد حقوق، دانشکده‌ی حقوق دانشگاه ویسکانسین

رشیده منجو، استاد بازنشسته، دانشکده‌ی حقوق دانشگاه کیپ تاون؛ گزارشگر ویژه‌ی سابق سازمان ملل در زمینه‌ی خشونت علیه زنان، علل و پیامدهای آن؛ کمیسر پارلمانی سابق، کمیسیون برابری جنسیتی

دیوید مک‌کوید میسون، استاد بازنشسته، مرکز مطالعات حقوقی و اجتماعی، دانشگاه کوازولو-ناتال

آنیکه میرکووتر، مدیر اجرایی، مرکز دادخواهی آفریقای جنوبی

کگوموتسو مورکا، وکیل دادگاه عالی آفریقای جنوبی، تالار تولاملا، ژوهانسبورگ

رزالین نیمن، وکیل دادگاه عالی آفریقای جنوبی

تانندی اورلین، وکیل دادگاه عالی آفریقای جنوبی؛ رئیس مرکز منابع حقوقی؛ مدیر ملی سابق کمیسیون مصالحه، میانجیگری و داوری؛ مدیر ملی سابق، خدمات میانجیگری مستقل آفریقای جنوبی؛ عضو سابق، دادگاه رقابت آفریقای جنوبی

قاضی ناوی پیلای، کمیسر عالی سابق حقوق بشر سازمان ملل متحد؛ رئیس سابق دادگاه کیفری بین‌المللی

برونوی پیتی، وکیل دادگاه عالی آفریقای جنوبی؛ مرکز حقوقی زنان

قاضی البی ساکس، قاضی سابق دادگاه قانون اساسی آفریقای جنوبی

سیهام سامایی، مدیر مرکز حقوقی زنان، کیپ تاون

قاضی کاتلین ساتچول، قاضی سابق دادگاه عالی آفریقای جنوبی، بخش جنوب گائوتنگ

دی اسمیت، استاد افتخاری حقوق، دانشگاه کیپ تاون؛ وکیل دادگاه عالی آفریقای جنوبی

فراناز ویریوا، استاد ارشد، دانشکده حقوق، دانشگاه پرتوریا؛ رئیس برنامه حقوق آموزشی، بخش ۲۷.

قاضی مارگی ویکتور، قاضی سابق دادگاه قانون اساسی آفریقای جنوبی؛ قاضی سابق دادگاه عالی آفریقای جنوبی، بخش جنوب گائوتنگ